

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ НА СЕЛІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Міхеев Ю.

Науковий керівник – Сухіх Л.О. кандидат філософських наук, доцент кафедри ЮНЕСКО, Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, 61050, Харків, вул. Алчевських 44, 713-26-85

Одним з найголовніших критеріїв якості життя країни на сьогодні є демографічний стан. Сучасний демографічний стан України можемо охарактеризувати як кризовий. Демографічна проблема в найзагальнішому вигляді полягає в несприятливих для економічного розвитку динаміці зменшення населення і зрушення в його віковій структурі.

Щороку чисельність сільських жителів в Україні зменшується в середньому на 1,1%, або на 174,2 тис. осіб, що дорівнює населенню 340 сіл, або 2 адміністративних районів. Це відбувається переважно за рахунок збільшення смертності, зменшування народжуваності, міграції молоді та працездатного населення. У 5% сіл протягом п'яти останніх років не народилося ні однієї дитини, а в 6% не проживає молодь віком до 30 років. Зроблений нами демографічний прогноз свідчить, що й надалі чисельність сільського населення зменшуватиметься. Як наслідок, скорочуватиметься сільська поселенська мережа. У першу чергу будуть знелюднені дрібні сільські населені пункти з чисельністю до 50 осіб, в яких майже 100 % населення становлять особи похилого віку. Частка таких населених пунктів в Україні досягає 14%, а в деяких регіонах – 25% .

Зниження народжуваності, погіршення стану здоров'я та інтенсивна міграція сільського населення, у тому числі маятникова трудова міграція до міст України, трудова міграція жителів західних і прикордонних регіонів до інших держав – Італії, Іспанії, Португалії, Польщі, Російської Федерації – помітно погіршують прогноз формування структури якості життя за основними віковими групами, а відтак перспективи збереження не лише демографічного, а й ресурсного потенціалу сільської місцевості як значущої складової національного людського капіталу. Сьогодні на кожну тисячу працездатних у селі припадає близько 760 пенсіонерів і непрацездатних .

Глибока економічна криза 90-х років ХХ ст. і соціальні втрати, якими супроводжувалося реформування аграрної сфери, призвели до суттєвого зниження рівня якості життя сільського населення та зумовили такі негативні явища, як низький рівень зайнятості сільських жителів, занепад соціальної інфраструктури села, наростання депопуляції населення, прискорення обезлюднення й відмирання сіл.

Зокрема, 60% сільських домогосподарств мають середньодушові грошові доходи нижче прожиткового мінімуму, а в їх структурі майже половину займають пенсії та доходи від продажу сільськогосподарської продукції. По статистиці ООН, за межею бідності в Україні перебуває 78% громадян. Основним критерієм цієї межі є рівень витрат однієї людини на день – 17 дол. США. Виходячи з цього можна припустити, що 99% селян знаходяться за межею бідності .